

*Владимир Ј. Конечни**

СРБИЈИ ЈЕ ПОТРЕБАН КУЛТУРНИ РАТ У КОМЕ БИ ПРВА И ТРЕЋА СРБИЈА ПОБЕДИЛЕ ДРУГУ

- Други део -

Шта сиромашеном народу за своје паре, у својој земљи – не, дакле, земљи која је посед културњака – даје „култура“? Није уопште потребно да огроман проценат тог стваралаштва омаловажавајуће назовемо другосрбијанским кичем; оно је, сасвим сигурно, у великој мери медиокритетно, деривативно – јадно.

Политикино фаворизовање ставова и људи Друге Србије

Рубрика „Култура” *Политике* и њен „Културни додатак” налазе сваки начин да хвале и промовишу другосрбијанске културне подухвате, без обзира на њихову објективну вредност: важно је држати их у жижи јавности, дати њиховим ауторима простор за самоекспресију и помоћи им да остваре финансијски успех. Неколико примера, од мноштва могућих, следи.

Цела прва страна „Културног додатка” за 13. јул 2013. додељена је Владиславу Бајацу за квази-филозофско-социолошку анализу емпатије, *Weltschmerz*-а и „арапског проле-

* Редовни професор психологије Калифорнијског универзитета у Сан Дијегу (University of California, San Diego) и Београдског универзитета.

ћа”¹ Читалац тражи разлог за овај дилетантски текст – и налази га на стр. 2, од које је половина такође дата Бајацу. Њу он вешто користи да рекламира превод свог романа *Хамам Балканија* на арапски. Каква камуфлажа у режији *Политикиног „Културног додатка”*. И то није све. Само два дана касније, 15. јула, у рубрици „Култура” *Политике*, Бајац поново добија проминентну трећину странице, овог пута као главни уредник издавачке куће „Геопоетика”, не би ли рекламирао њена издања.² Све ово, благо речено, није професионално према Бајацовим конкурентима, другим приватним издавачима који не добијају ни приближно такав простор и подршку *Политике*.

„Културни додатак” је такође дао значајан простор саморекламирању другосрбијанског естетичара Миодрага Мишка Шуваковића, које је провидно камуфлирано као приказ четвороразредне инсталације Маријеле Цветић.³

Пре свега, естетичка „теорија” госпође Цветић није наука већ псеудонаучно шарлатанство. Друго, сама инсталација је била бледа, неинвентивна копија на стотине таквих у САД и разним европским земљама током последњих тридесет година. Инсталација је без уметничке вредности, што опет говори о компетенцији људи који воде галерију Културног центра Београда. Треће, сам Шуваковићев приказ је пун контрадикторности и баналности и безвредан је као покушај уметничко-естетичке критике.

У (неодговореном) писму Весни Рогановић 10. јула 2013, написао сам: „Мислим да би „Додатак” требало да уведе рецензије за уметничку и другу критику, где рецензенти не би припадали клановима и не би поступали по принципу „ја теби – ти мени”. Господин Шуваковић би размислио да ли да пошаље „Додатку” овакав медиокритетни приказ, кад би знао да ће бити прослеђен објективним, стручним рецензентима. Овако се свакојака магла продаје у „Додатку”, у разним доменима уметности и културе. ... Још нешто о Шуваковићевом приказу. Ту сам инсталацију видео, али је она окон-

1 В. Бајац, „Од светског бола до емпатије: нова масовност”, „Културни додатак” *Политике*, 13. јул 2013, стр. 1-2.

2 М. Вулићевић, „Четири нове књиге у „Геопоетици”, 15. јул 2013, стр. 10.

3 Миодраг Шуваковић, „Собе за лутке”, „Културни додатак” *Политике*, 6. јул 2013, стр. 6-7. Видети такође фусноту 12.

чана пре извесног времена. А приказ је објављен тек 6. јула, увелико после затварања изложбе. То само по себи значи да се ради о рекламирању аутора приказа и аутора изложбе, а не о инспирисању читалаца *Политике* да изложбу погледају и сами, нити као водич кроз њу. У оваквој ситуацији, приказ је требало да буде послат у неки стручни часопис, а не у дневне новине. Али у часопису би рецензије биле неповољне. А *Политика* – е ту Шуваковић има отворена врата без обзира шта напише и да ли тај текст служи читаоцима.”

Рубрика „Култура” увек најављује, приказује и заштитнички обраћа пажњу на другосрбијанске позоришне редитеље од којих с правом очекује деструктивну деконструкцију нечег српско-традиционалног или „патријархалног” или „ретроградног” – без обзира у којој мери је њихов пројекат сићушан или испод просека. То се десило и са „ауторском представом” у омладинском позоришту „Дадов” Кокана Младеновића – „*Slučajevi/Lost in Serbia*”. Тај наслов *Политикина* позоришна сарадница Борка Г. Требјешанин великодушно назива „интригантним”.⁴ (Део наслова, „*Slučajevi*”, је у оригиналу написан латиницом; ваљда би Младеновићу ћирилица сувише „одударала” од енглеског у остатку наслова.)

Депримирајуће, изразито негативне, оцене Србије и живота у њој од стране „културњака” су увек добродошле у рубрици „Култура”, чак и кад је јасно да се ради о „терању воде на своју воденицу”. У (неодговореном) писму Весни Рогановић 17. јула 2013, написао сам: „Стил Борке Требјешанин је да амбициозним другосрбијанкама да простор и лака питања како би оне дале своје неуке социолошке и политичке оцене о стању у земљи. Смисао је наравно да се њима лично да више новца и да је баш њихова представа страшно важна. Тако, рецимо, у недавној ‘Култури’, једна млада редитељка, Ива Милошевић (која се усуђује да режира Гогоља, Гогоља!), е та жена самоуверено изјављује: ‘Живимо у држави, у друштву које је збир нехаја...’ и онда наставља о паду дече са вртешке у Сокобањи и како та трагедија некако оправдава поставку ‘Ревизора’ баш сада, наравно у њеној режији.”⁵ Ова

4 Б.Г.Т., „Ауторска представа Кокана Младеновића у ‘Дадову’”, *Политика*, 27. децембар 2013, стр. 12.

5 Борка Г. Требјешанин, „Србији је ‘Ревизор’ преко потребан”, *Политика*, 3. јун 2013, стр. 14.

‘социолошкиња’ изгледа није сазнала да се готово истог дана део великог моста срушио северно од Сијетла у држави Вашингтон, с последицом да су се бројни аутомобили сурвали у ледену воду. Но важно је бацати дрвље и камење на Србију из мрзитељске самоважности комбиноване са користољубљем.’⁶

Тако у својим представама прошле јесени („Коштана”, Драма на српском језику Народног позоришта у Суботици, октобар 2013; трилогија „Passport”, суботичко позориште „Деже Костолањи” на сцени Битеф театра, децембар 2013), редитељ Андраш Урбан води хаотични и виолентни културни рат против свега српског и традиционалног. Ту су зверски људски односи, злостављање жена, дискриминација Рома и других мањина од већине, зло православље, митови и архетипови. Све то је представљено урлањем, пужењем, ударањем, скичањем, голотињом и ваљањем у млевеној паприци и изнутрицама. У том артоовском бруталном бесмислу, у помодном „постдрамском позоришту”, је и јефтина дидактика, у виду објављивања, уз представу „Коштане”, одломака из Универзалне декларације о људским правима и Закона о забрани дискриминације Републике Србије. Урбан немилосдно експлоатише све теме као претње гледаоцима, а експлоатише и глумице – уз брижни став о заштити жена од злостављања и сексплоатације.

Политикина позоришна критичарка Ана Тасић је објавила веома позитивне приказе ових представа.⁷ Из приказа „Коштане”: „У представи су бескомпромисно изоштрени мотиви дискриминације, манипулације религијом, безобзирне сексуалне експлоатације женског тела... А зло се чини у окружењу традиционалних, (квази)религијом прожетих обичаја, чиме се најдиректније упућује критика дволичности дубоко укорењених у нашем систему вредности... Урбанова ‘Коштана’ је гласан сиров крик против ...друштвених неправди”.

6 Ана Тасић је објавила приказ ‘Ревизора’ Иве Милошевић, „Тражи се капетан брода”, *Политика*, 6. јун 2013, стр. 12. Приказ је веома негативан, што ме је зачудило, јер се веома ретко слажем са судовима и оценама Ане Тасић. Можда би се с мало ироније могло закључити да Ива Милошевић није у свом интервјуу била довољно негативна о стању српског друштва.

7 Ана Тасић, „Ограничено друштво, безгранично позориште”, *Политика*, 16. децембар 2013, стр. 11; „Коштанин крик против неправди”, *Политика*, 26. децембар 2013.

Коментатор/ка у електронском издању *Политике*, по имену „nakarada u pozoristima” написао/написала је (25/12/2013 23:23): „Najveca nepravda su ovakve nakaradne ‘predstave’ gde se raznorazni slucajevi za psihijatriju ogledaju bilo kao reziseri ili glumci. Od dela nase knjizevnosti drsko se usudjuju da zarad interesa perverzne manjine izvrcu poruku samog knjizevnog dela. Tragikomicno!!!” А коментатор/ка „Planinski čovek” (26/12/2013 17:10) вели: „Zašto ne saznasmo zbog čega је predstava ‘Koštana’ bila prekinuta pola sata... Ja sam jedan od tih, koji iz revolta ustane i napusti pozorište. Zašto bi mene bilo sramota, tim mojim činom treba da se stide ti koji su postavili predstavu sa koje iz revolta izlaze gledaoci”.

Другосрбијанско политиканство као театрологија

У једном огледу о Андрићевим романима, Славко Гордић пише: „Тумачење књижевног дела бива понекад освета ума над уметношћу”.⁸ Управо то се односи на материју у овом одељку, с тим да је „ум” често сведен на политичке калкулације, „освета” на сурове обрачуне пером, а „уметност” на позориште друге половине 2013. у Србији. У претходним одељцима, позоришна критика у *Политици* је често помињана, али сада ћу се концентрисати на неколико интензивних дебата, које су се све протезале у више бројева „Културног додатка”, и с прилозима који су били натопљени „сумпорном киселином”. Ове полемике се односе на срж културног рата у Србији.

У првој дебати су се сукобили општеприсутни другосрбијански театролог Иван Меденица и Селимир Радуловић, директор Стеријиног позорја. Почело је са Меденичиним нападом на „културну политику коју (представа ‘Константин’) оличава” и, по Радуловићу, жељом „да се облате људи који покушавају да српску културу извуку из развалина”.⁹ Радуловић је додао да Меденица не разуме „константиновску парадигму у српској (и хришћанској) култури. У свом тексту

8 Славко Гордић, „Огледи о Иви Андрићу”, Академска књига, Нови Сад, 2013.

9 Иван Меденица, „Шта је Константин Србима?”, „Културни додатак” Политике, 23. март 2013, стр 3; Селимир Радуловић, „Чворовић Ивана Меденице”, „Културни додатак” Политике, 6. јул 2013, стр 5.

недељу дана касније, Меденица оптужује Радуловића да је песник без „позоришних референци” и да је профитирао дедестих путем своје „политичке опције”.¹⁰

У међувремену, с два Мединичина текста у „Додатку” у јуну 2013, почела је још једна, изузетно ружна полемика, овог пута зато што је Меденица острашћено напао жири 58. Стеријиног позорја, јер његова два идеолошка партнера или пулена (*Галеб* у режији Томија Јанежича и *Отело* у режији Милоша Лолића) нису добили награде које би им он ваљда обезбедио (претпостављам у време кад је био уметнички директор Позорја).¹¹ У својој жустрој реплици (у већ цитираном тексту у „Додатку” за 6. јул) на Мединичино „Минирање најбољих”, Радуловић је (чињенично тачно) оптужио Меденицу да поистовећује Позорје са „националистичком реториком” (ориг. курзив) и да се солидарише са „онима који имају обавезу да облате... Емира Кустурицу” (Кустурица је говорио на отварању Позорја). Радуловић је додао да се Меденица „легитимише као ташти... свадљивац, а не као поуздани тумач српског позоришног знака” и да се понаша „на нивоу ситних дојава које су, по налогу локалних идеолошких фанатика, писане у времену тврдог... комунизма”.

У „Додатку” за 6. јули, објављено је и писмо редитељке Цисане Мурусидзе, чланице жирија Позорја.¹² Она правилно указује да је Мединичина теза о „разградњи редитељског театра” позајмљена од Владимира Немирович-Данченка, а потом резоновано критикује Јанежичев наметљив и агресиван приступ Чеховљевом суптилном *Галебу* (редитељ учествује на сцени, шутира глумца, ломи столицу). На једном месту Мурусидзе каже: „А пошто је столица српска, мажда је то шифрован европски протест против српског национализма! ... Мора се рећи: попут бриселског курира Јелка Кацина, То-

10 И. Меденица, „Рестаурацијски кадрови не баш рестаурацијске владе”, „Културни додатак” Политике, 13. јул 2013, стр 4.

11 И. Меденица, „Разградња редитељског театра”, „Културни додатак” Политике, 15. јун 2013; И. Меденица, „Минирање најбољих”, „Културни додатак” Политике, 22. јун 2013.

12 Цисана Мурусидзе, „Ко минира и ко разграђује”, „Културни додатак” Политике, 6. јул 2013, стр. 5. Предраг Ејдус је председавао петочланом жирију у коме је бар једна особа, Драгана Бошковић, позната по својим другосрбијанским наклоностима.

ми Јанежич нам овде, већ дуже време продаје своју маглу с *Тромостовља!*” (ориг. курзив).

У следећем Додатку, за 13. јули 2013, другосрбијанска екипа састављена од четири мушкарца и једне жене обрушила се на Цисану Мурусидзе. Поред Меденице, који се бавио и Радуловићем у већ поменутом чланку („Рестаурацијски кадрови...”), ту су и Александар Милосављевић (управник Српског народног позоришта), Борис Исаковић (глумац, професор на Академији уметности у Новом Саду и директор Дrame СНП-а), Иван Миленковић (филозоф и уредник Трећег програма Радио Београда) и Татјана Мандић Ригонат (редитељка из Београда).¹³ Квалитет ових реплика је униформно веома лош. Милосављевић охоло држи Мурусидзе полуколектне лекције о Станиславском и не разуме право значење појма „психодрама”. Исаковић се наивно диви Јанежичу (с ускличником у наслову, као што ваљда приличи професору на Академији уметности). Миленковић је увредљив према Мурусидзе и читав текст би му бољи или прави филозоф раскринкао као серију нелогичности. А ту је и веома узрујана Мандић Ригонат (са чак три ускличника у наслову). Овој запенушаној особи у кожном капуту (партија зове!) је дато више од половине странице „Културног додатка” да се окоми на Мурусидзе о њеном „културорасизму” (у којој школи се тај појам и „наратив” који иде уз њега учи?) и да закључи да „прастари инстинкт крви шушти, тутњи (у) реченицама (Мурусидзе)”.

У раније поменутом (неодговореном) писму Весни Рогановић од 17. јула 2013, написао сам и следеће: „Пишем и због скандалозних текстова петочлане клике којој сте дали две пуне странице (4 и 5) у „Додатку” од 13. јула. Толики простор значи одобравање. Немојте рећи да је Ваша дужност да објавите шта Вам се понуди. Многи интелектуалци у Београду су ми рекли да то никако није Ваша пракса. Ви пажљиво одабирате и објављујете шта Вам политички лежи. Како

13 А. Милосављевић, „Делек поломљене столице”, „Културни додаток” Политике, 13. јул 2013, стр. 4; Б. Исаковић, „Никаког насиља није било!”, „Културни додаток” Политике, 13. јул 2013, стр. 4; И. Миленковић, „Мртвозорнички приступ култури”, „Културни додаток” Политике, 13. јул 2013, стр. 5; Т. Мандић Ригонат, „Куку Тодоре!!!”, „Културни додаток” Политике, 13. јул 2013, стр. 5.

сте допустили да се овакав *линч* некога, било кога, догоди на страницама које Ви уређујете? Било би боље да сте позвали господина Јанежича да одговори (он би се држао редитељства, Чехова и *Галеба*, и читаоци би можда нешто неучили), и Меденицу, као другог 'нападнутог', с тим да му доделите фиксни број речи, уз напомену да не помиње политичаре и да не звучи као Жданов."

Саркастична примедба о Меденичиној ждановштини није произвољна и односи се на његов већ цитирани чланак од 13. јула („Рестаурацијски кадрови не баш рестаурацијске владе“) у коме се он, апсурдно, обраћа водећим политичарима у Србији и самоуважно саветује: „Верујем да је ЕУ извукла поуку из мађарског случаја, када је влада Виктора Орбана започела своју антиевропску агенду управо у култури... Тога ће морати да постану свесни и премијер Ивица Дачић и први потпредседник владе Александар Вучић, те да се на време... *ослободе ретроградних ставова и кадрова у култури*“ (мој курзив). Претећи ЕУ-бабином, Меденица би дакле да се влада ратосиља његових неистомишљеника, да се затру сви они који не цене његов лик, ставове и политиканство; то би укључило и мене, јер сам још 2010. године објавио чланак који је био веома критичан о Меденичином театролошком знању, естетици, мотивима и политичким ставовима, а такође и о квалитету, пракси и сумњивим вредностима „Културног додатка“ *Политике*.¹⁴

Ништа мање жестока и пуна витриола била је дебата у четири броја „Додатка“ у децембру 2013. и јануару 2014. која се тичала песме *Тамо далеко*. Њу су певали сви глумци, у војним униформама, постављени као хор, на крају представе „Српска трилогија“ на сцени Народног позоришта у Београду, у режији Славенка Салетовића. Представа је једна адаптирана епизода из романа Стевана Јаковљевића, која се састоји од јуриша српских војика на бугарски ров у Првом светском рату (као и од времена у ноћи пре јуриша).

Жучну полемику је заправо почела *Политикина* Ана Тасић својим освртом на представу у рубрици „Култура“ („Псеудопатриотски шунд поново напада“, 25. новембар 2013). У осврту је дословно написала: „Поред тога што је ова ‘Српска

14 Владимир Ј. Конечни, „Примери подворништва српске култур(ологије) према идеализованом Западу“, *Нова српска политичка мисао*, 17. мај 2010.

трилогија' стилски потпуно анахрона и уметнички безвредна, она је друштвено опасна јер распирује острашћености којима је политички лако манипулисати". Ово је било сувише чак и за Меденицу (или му се учинило неконструктивно за „заједничку ствар"), па је објавио чланак у „Додатку" (7. децембар) у коме је такође оценио представу као лошу и, нарочито, начин на који се песма *Тамо далеко* користи у њој, али је успут, покровитељски, дао пацке Ани Тасић.¹⁵ У следећем „Додатку" (14. децембар), политички новинар Жељко Цвијановић је „испрашио“ Ану Тасић и ефектно побио Меденичине идеолошке, а тобоже театролошке, аргументе.¹⁶

У „Додатку" за 21. децембар, Владимир Кеџмановић је логично написао да пошто је „политички новинар Жељко Цвијановић до ногу потукао позоришне критичаре Ану Тасић и Ивана Меденицу, (то само по себи) говори да њихове критике нису биле стручне него политичке природе".¹⁷ Но у истом броју, Меденица је опет дат велики простор који је он искористио за гомилу комичних псеудо-теоретских аргумената, попут овог: „Тековина је савремене западне цивилизације да се идентитети посматрају деконструкцијски, а не есенцијалистички".¹⁸ У следећем „Додатку" (28. децембар), Цвијановић је поново убедљиво срушио Меденичине другосрбијанске претензије.¹⁹ А Ана Тасић је добила прилику да назове Меденичин коментар о свом осврту „неукусним" и „знатно подмуклијим од Цвијановићевог и Кеџмановићевог чланка", а самог Меденицу „перфидним". И још га је оптужила да жели „да себе препоручи за позоришног критичара *Политике*" (уместо ње).²⁰ Дакле, веома брзо су се отвориле зјапеће пукотине у другосрбијанском оклопу – што није чуд-

15 И. Меденица, „У сенци Великог рата", „Културни додатак" Политике, 7. децембар 2013.

16 Жељко Цвијановић, „У сенци Великог Брата", „Културни додатак" Политике, 14. децембар 2013.

17 В. Кеџмановић, „Ни рат ни брат", „Културни додатак" Политике, 21. децембар 2013, стр. 6.

18 И. Меденица, „‘Родољупцима' више смета сећање на злоупотребе, него оне саме", „Културни додатак" Политике, 21. децембар 2013, стр. 6.

19 Ж. Цвијановић, „И јогин, и комесар, по Кестлеру", „Културни додатак" Политике, 28. децембар 2013, стр. 6.

20 А. Тасић, „И рат и брат", „Културни додатак" Политике, 28. децембар 2013, стр. 6.

но јер увек је било јасно да се ради о каријеризму и користољубљу (овде и о љутој сујети), а не о искреним и добро информисаним убеђењима.

Међутим, оно што у „Додатку” за 28. децембар 2013. није објављено је чланак који сам послао *Политици* (Љиљани Смајловић и Весни Рогановић) већ 22. децембра као критички коментар о Меденичином тексту од 21. децембра („Родољупцима’...”). Одломак из мог коментара следи: „Не схвата Иван Меденица – јер уместо да буде аутентични и спонтанни човек позоришта, он је идеологизирани театролог – да свака позоришна представа није дужна да користи помодна сценска решења и да је прихватљиво, поготову у представи у националном театру, да одређена сцена буде режирана као емотивно-патриотски *гест*. Објективном и мање ригидном гледаоцу ‘Српске трилогије’ не сметају фронтално распоређени глумци, чак и у ‘скулпуралним позама’, од којих су неки у завршној сцени ‘устали из мртвих’ да из дубине душе певају *Тамо далеко*. Јер добро позориште уме и треба, бар понекад, да максималном идентификацијом публике са извођачима допринесе емоционалној катарзи у мери у којој филм, на пример, то тешко може.

Нити ће нормалан, патриотски настројен, гледалац (какви чине огромну већину у читавом свету, укључујући ЕУ) допустити Меденици да га догматски убеди да је истинска ‘тековина савремене западне цивилизације... да се идентитети посматрају деконструкцијски’, те да он зато мора, да би положио испит код Меденице, да доживљава српско Видо кроз ‘слојеве’ и ‘трагове’ догађања деведесетих година прошлог века.

Прво, ти су слојеви далеко компликованији него што Меденица увиђа, јер је изгледа заслепљен Србима наметнутом ‘деконтаминацијом’ од стране ЕУ, НАТО-а и сурогата путем једностране ‘едукације’. Објективни гледалац може да узвикне, ‘не каљај ми Крф и Кајмакчалан, јер слојеви деведесетих укључују и Братунац и бошњачке погроме у српским селима око Сребренице док је била заштићена енклава и челебићки логор и небројене друге страхоте којима су Срби били изложени у Хрватској, Босни и Херцеговини, и Косову!’

Друго, деконструкција је олињали квази-теоретски приступ, свакако не опште прихваћен, чак и кад је у рукама

најсофистициранијих светских експонената, а камоли у приземној, мрзитељској употреби прилагођеној Србији.

Треће, Меденичино арогантно одбацивање других погледа и помињање ‘позитивистичких заблуда’ у третирању класичних дела представља својеврсни проблем пројекције, јер изгледа да управо Меденица мисли да теоретска критичка разматрања и идеолошки обојена разглабања имају статус ‘позитивистичке’ науке високог нивоа која је у стању да нешто дефинитивно докаже или побије – но ‘деконструкција’ није физика!

Четврто, само један пример, не у потпуности аналогичан, али у општим, светским димензијама важан, да никакви потоњи ‘трагови’ не крње праве вредности: Хитлерова фасцинираност музиком Рихарда Вагнера и њено припајање нацистичкој аријевској идеологији је довела до забране извођења Вагнерове музике само у Израелу, а и тамо су чувени музичари јеврејског порекла познати београдској публици ургирали да Кнесет промени одлуку.”

Читаоци могу сами да закључе зашто овај мој текст није објављен; али ево шта о другосрбијанском бестидном ућуткивању других пише Жељко Цвијановић у „Додатку” за 11. јануар 2014: „(Неконзистентан) однос према елементарној логици могућ је само у ничим нарушеном монологу. Зато је важно искључити из јавног простора сваку конкурентску идеју, сваки реметилачки глас Другог”.²¹ У истом чланку, Цвијановић је још једном побио Меденичине истрошене квази-аргументе (овог пута Меденица је неуверљиво призвао у помоћ архидеконструкционисту, Жака Дериду), за које је Меденица опет добио велики простор претходне недеље у „Додатку” (4. јануар 2014).²² Неки људи, на своју штету, не увиђају кад треба да заћуте. Један од разлога је да их имплицитно охрабрују три уреднице *Политике* које не примењују никакве озбиљне критеријуме кад су у питању њихови другосрбијански пулени у „култури”.

Много шта је отужно у три дебате које су овде биле разматране.

21 Ж. Цвијановић, „Збогом, комесари!”, „Културни додатак“ *Политике*, 11. јануар 2014, стр. 6.

22 И. Меденица, „Нема полемике”, „Културни додатак“ *Политике*, 4. јануар 2014, стр. 6.

Гаврило Принцип

Као да су пре две-три године сви били присутни у радионици неке од многобројних НВО специјализованој за блаћење Србије, о коришћењу 2014. године у политичке сврхе, тако су другосрбијански културњаци ушли спремни у Велики Рат и злоупотребу Гаврила Принципа. Наравно да је Биљана Србљановић написала комад („Мали ми је овај гроб“) који се сада приказује у бечком Schauspielhaus-у као „Prinzip (Dieses Grab ist mir zu klein)“. Зна се шта се у Бечу очекивало од Србљановићке на ову тему. Међутим, године су прошле, понављање је досадило и критике су сада покровитељски мешовите, са једним кобним епитетом за списатељицу – „патетична“. У савременом позоришту и књижевности то није похвална реч, и чак Весна Кнежевић, која се у *Политици* труди из петних жила да представи бечки пријем комада у најбољем светлу, мора да призна постојање тог суда и додаје да критичари због сцена „необарокног ‘умирања на рате’ оптужују (Србљановићку) за неиздрживу количину патоса”.²³

И Милена Марковић је, наравно, написала текст о Принципу, „Змајеубице – јуначки кабаре“ (биће изведен на пролеће у ЈДП-у).²⁴ У интервјуу, Марковићка ситним корацима бира стазу између минских поља „хора историчара за славским столом“ и оних других – „што су веће космополите, то су већи провинцијалци“. Ове две жене, Србљановићку и Марковићку, Меденица – самопрокламовани комесар за позориште у Србији – је миропомазао као „наша два тренутно водећа драмска писца”.²⁵ *Политика* је један од главних каталиста другосрбијанског мегаломанског грабежа критеријума у култури, поступка тако деструктивног за здрав позоришни живот у Србији.

23 Весна Кнежевић, „‘Принцип’ први пут у Бечу“, *Политика*, 28. децембар 2013, стр. 4-5.

24 Борка Г. Требјешанин, „Младобосанцима је Ниче био важан“, *Политика*, 31. децембар 2013, 1. и 2. јануар 2014, стр. 31.

25 И. Меденица, „У сенци Великог рата“, „Културни додатак“ *Политике*, 7. децембар 2013.

У вези са Гаврилом Принципом и његовим друговима, које Друга Србија безобзирно експлоатише као ђулад за своје нападе на српски „национализам”, треба се сетити и раније поменуте изложбе, опет у Бечу, кустоскиња Мије Давид и Зоране Ђаковић из Културног центра Београда, „Пут за Европу са Принципом или без” (видети поглавље „Штедња“ из првог дела текста).

*

Треба поставити другосрбијанским културњацима неколико једноставних питања:

1. Зашто у изложбама (у Бечу и Културном центру Београда), позоришним текстовима (Србљановић, Марковић), новинским есејима у *Политици* (Пишталo) и критикама (Меденица) нема ни речи о аустроугарском геноциду (по данашњој дефиницији те речи), или бар „масовним злочинима војске над цивилним становништвом”, у Мачви, Поцерини и Подрињу у лето 1914. године, у чему су, између осталих поданика К+К монархије, учествовали Чеси, Словаци, Мађари, Муслимани из Босне и, наравно, Хрвати; чудно, јер би „мучење до смрти жена, деце и нејаких стараца” било интересантно сликовито представити на сцени (Урбан, Младеновић, Фрљић), а нарочито призор сељанки обешених о колце, са аустроугарским војницима „у кадру”. Све по правилима вођења рата и Хашке конвенције?²⁶

2. Зашто се у стандардни „наратив” Друге Србије (Меденица, Тасић, М. Давид, М. Шуваковић и мноштво других поменутих у овом чланку) и њихових НВО не унесе текст званичног писма Оскара Поћорекa, гувернера Босне, аустроугарском министру Леону Билинском, 28. маја 1913, тринаест месеци пре атентата у Сарајеву, о пожељности и спремности за рат и уништење Србије?²⁷

Ако се пак не жели да се инсистира на Поћорекoвом писму,

26 Милош Казимировић, „Цивили су мучени до смрти”, *Политика*, 21. јануар 2014, стр. 8. У чланку је аутентична фотографија описана у тексту овог есеја. Владимир Пишталo, „Принцип и Процес”, „Културни додатак“ *Политике*, 25. јануар 2014, стр. 3.

27 Бранко Пејовић, „Поћорекoва најава рата годину дана пре извршења Сарајевског атентата”, *Политика*, 6. и 7. јануар 2014, стр. 3.

с којим су некако повезани Андрићград и Кустурица (али додуше и академик БиХ Цевад Јузбашић), онда треба бар укључити у другосрбијански поглед на свет експлицитну изјаву Бориса Џонсона, градоначелника Лондона, да је за Први светски рат крива немачка агресија. Додуше, Џонсон је „ретроградни” конзервативац и скептик о ЕУ.²⁸

Завршне напомене

Један од закључака до којег ће свакодневни и пажљиви читалац *Политике* неумитно доћи је да острашћени културњаци којима су драги изрази попут „клерофашизам” и „говор мржње” налазе честу и речиту потпору за своју слепу једностраност, фројдовску пројекцију и одсуство аналитичности у неким чланцима водећих *Политикиних* новинара који пишу о домаћој *политичкој* сцени.²⁹ Све у свему, мада на овогодишњем *Политикином* календару пише „110 година сведок времена”, требало би да пише „110 година често лажни сведок времена” (можда са извесним изузецима током прве деценије свог постојања, као и тридесетих година двадесетог века).

Поставља се и питање шта да се ради у садашњој катастрофалној ситуацији у култури (мада не у смислу у ком другосрбијанци називају ситуацију катастрофалном), чији је корен, како смо видели, пре свега политички, али и економски. Нема сумње да је успостављање другосрбијанске културне хегемоније погубно за српско национално биће.³⁰ У потрази за бар делимичним одговором на питање „шта да се ради?”, аутор би упутио читаоце на недавни чланак Слободана Ан-

28 Цевад Јузбашић, „Вредновање историје без интерпретације”, *Политика*, рубрика „Међу нама”, 11. јануар 2014, стр. без броја. Борис Џонсон, „За Први светски рат крива немачка агресија, а не Срби”, *Политика* (пренесено из лондонског *The Telegraph*), 11. јануар 2014, стр. 2.

29 Видети, на пример, Бошко Јакшић, „Српска крајња десница, чедо кризе и популизма”, *Политика*, 8. децембар 2013, стр. 6.

30 У вези са појмом „културна хегемонија”, видети Антонио Грамши [*Gramsci*], *Филозофија историје и политике: избор из дела; Писма из затвора*. Београд: Слово љубве, 1980.

тонића.³¹ У том тексту, понуђене су, између осталог, идеје софистицираног „народног фронта” и несебичних иницијатива патриотских интелектуалаца – у чему бих видео и значајну улогу Треће Србије (како сам је дефинисао у овом и претходним чланцима).

31 С. Антонић, „Зло се вратило – и шта сад?”, Нова српска политичка мисао, 25. јануар 2014.

Овај рад је примљен 17. јануара 2015. године а прихваћен за штампу на састанку редакције 28. априла 2015. године.